

Nappali ragadozó madaraink gyomortartalom-vizsgálata.

Irta: BITTERA GYULA.

Magenuntersuchungen unserer Tagraubvögel.

VON JULIUS BITTERA.

Rétiheják. — Weihen.

Fakó rétiheja — Steppenweihe — Circus maerurus Gm.

A fakó rétiheja a többi rétihejákhöz hasonlóan a sík vidék madara. A szabadon fekvő, mezőkkel és szántókkal borított, itt-ott bokros és gyéren fásított területeket kedveli. Nem kerüli a folyómenti széles völgyeket, valamint a homokos vagy mocsaras vidékeket sem. Nálunk elég közönséges. Vonuló madár. Hozzánk márczius utolsó napjaiban érkezik.

Intézetünk gyűjteményében levő gyomortartalmai a következő képet nyújtják táplálékát illetőleg:

1	Bana (Komárom m.)	1903 nov. 13
2	Jánosháza	1904 sept. 13
3	Iharosberény	1905 sept. 4
4	Keszegfalu (Komárom m.)	1905 nov. 17
5	Megyeres	1907 nov. 19.
6	"	1907 dec. 22
7	Kápolnás	1908 apr. 14
8	Baranya-Sellye	1908 apr. 8
9	Megyeres	1908 sept. 7
10	Algyógy	1908 sept. 8
11	Németcsernye	1910 oct. 1
12	Szélszeg	1909 oct. 31
13	Németcsernye	1910 oct. 1
14	Almáskamarás (Arad m.)	1909 sept. 9
15	Mosonszolnok	1910 sept. 5
16	Szélszeg	1910 sept. 16
17	"	1909 oct. 31
18	Vál (Fehér m.)	1910 dec. 14
19	Peszér	1911 oct. 30
20	Nagyenyed	1911 mai. 4
21	Ditró	1913 mart. 30
22	Csikszögöd	1913 sept. 2
23	Csikusatószeg	1913 aug. 31

A megvizsgált gyomortartalmakban a következő állatokat találtam:

22 Arvicola arvalis (PALL.) — mezei poczok
2 Arvicola sp. — poczok

Die Steppenweihe ist gleich unseren übrigen Weihen ein Tieflandsvogel. Sie bevorzugt die freiliegenden, mit Wiesen und Feldern bedeckten, hie und da mit Sträuchern und mässig mit Bäumen besetzten Gegenden. Sie meidet auch die breiten Flusstäler, sowie die sandigen und sumpfigen Flächen nicht. Bei uns ist sie gewöhnlich. Sie ist ein Zugvogel. Sie kommt bei uns Ende März an.

Die in der Sammlung unserer Anstalt vorhandene Mageninhalt geben uns folgendes Bild über ihre Nahrung:

7 Arvicola arvalis
1 Emberiza citrinella
Tollak — Federn
2 Arvicola arvalis
Perdix
1 Arvicola arvalis
1 Lacerta (sp?)
1 Arv. arvalis, tollak — Federn, szőrök — Haare (Cricetus?)
1 Alauda, 1 Mus musculus
1 Alauda, 1 Avis
1 Arv. arvalis
Arvicola (sp?), 1 Avis
1 Arv. arvalis
Lacerta (sp?) tollak — Federn
Egérszőrök — Mäusehaare
2 Arv. arvalis
1 Arv. arvalis
1 Arv. arvalis
1 Arv. arvalis
Tollak — Federn
2 Arv. arvalis
1 Arvicola (sp?)
2 Arv. arvalis

In den untersuchten Mageninhalt habe ich folgende Tiere gefunden:

1 Mus musculus L. — házi egér
1 Mus sp. — egér

- 1 emlős — Säuger
 1 *Emberiza citrinella* L. — citromsármány
 1 *Perdix perdix* L. — fogoly

A 23 gyomortartalom 27 káros rágesálót, 10 madarat és 2 gyikot tartalmazott.

G. RÖRIG 31 megvizsgált példány gyomrában a következő állatokat találta: 2 süldő nyulat, 14 egeret és 20 kis madarat. CHERNEL ISTVÁN 3 drb gyomrában és begyében csak egérmaradványokat, míg LEISEWITZ 2 drb gyomrában egy énekes rigót és egy kis madarat talált.

A megvizsgált példányok csekély száma nem engedi meg, hogy e madárról végleges ítéletet alkossunk. A vizsgálataimnál nyert eredmények ugyan azt mutatják, hogy tápláléka javarészt apró káros rágesálókból áll. Helytelen lenne azonban ezt általánosítani és azt következtetni, hogy aránylag hasznosabb. A megvizsgált példányoknak több mint $\frac{2}{3}$ -a őszszel lővetett. Ekkor a rétihéjék táplálékát túlnyomóan egerek képezik. Tavasszal és nyáron inkább az apró madarak elfogására, azok fészkének kirablására adja magát. Ezt bizonyítja RÖRIG vizsgálata is. Nem veti meg a gyikot és a békát sem, megfogja a nagyobb bogarakat, sáskákat, tücsköket és szitakötőket is. Lassan közben egy-két szárnycsapást téve úszik közvetlen a vetések és mezők felett. Ha valamit észrevesz, gyorsan lecsap, zsákmányát egy-két ugrással megfogja és a helyszínén megeszi.

- 1 *Alauda* sp. — pacsirta
 6 Aves — madár
 2 *Lacerta* sp. — gyík

Die 23 Mageninhalte haben 27 schädliche Nager, 10 Vögel und 2 Eidechsen enthalten.

G. RÖRIG hat in den von ihm untersuchten 31 Mageninhalte folgende Tiere gefunden: 2 Junghasen, 14 Mäuse und 20 Kleinvögel. STEFAN CHERNEL hat im Kropfe und Magen 3 untersuchter Exemplare nur Mäuseüberreste, während LEISEWITZ in 2 Exemplaren eine Singdrossel und einen kleinen Vogel gefunden.

Die kleine Zahl der untersuchten Exemplare erlaubt uns nicht, ein endgültiges Resultat über diesen Vogel zu bilden. Die Resultate meiner Untersuchungen zeigen zwar, dass die Nahrung dieses Vogels grösstenteils aus kleinen Nagetieren besteht. Es wäre aber unrichtig diese Resultate zu verallgemeinern und daraus zu folgen, dass er verhältnismässig nützlicher ist. Mehr als $\frac{2}{3}$ der untersuchten Exemplare wurde im Herbst geschossen. In dieser Zeit ernähren sich die Weihen hauptsächlich mit Mäusen. Im Frühling und im Sommer fängt sie lieber kleine Vögel und raubt ihre Nester aus. Das beweisen die Untersuchungen RÖRIGS. Sie lässt auch die Eidechsen und Frösche nicht unbeachtet, ebenso fängt sie auch grössere Käfer, Heuschrecken, Grillen und Libellen. Langsam, dazwischen ein-zwei Flügelschläge machend, schwimmt sie unmittelbar über Felder und Wiesen. Wenn sie etwas gewahr wird, so stösst sie schnell nieder, mit ein-zwei Sprüngen fängt sie seine Bente und verzehrt sie an Ort und Stelle.

Hanvas rétihéja — Wiesenweihe — *Circus pygargus* (L.).

Tulajdonságaiban is hasonlít az előbbi fajhoz és a kékes rétihéjához. A fakó rétihéjához viszonyítva inkább a vizenyős réteket és mocsarakat kedveli. Táplálékában is meg egyezik rokonaival, de főként a kisebb állatokat ejti zsákmányul.

Intézetünk gyomortartalomanyaga a következő:

In ihren Eigenschaften gleicht sie der vorigen Art. Im Vergleich zur Steppenweihe, bevorzugt sie die wässerigen Wiesen und die Sümpfe. Sie ist auch in ihrer Nahrung gleich ihrer Verwandten; sie erbeutet aber hauptsächlich kleine Tiere.

Die Mageninhalte unserer Sammlung sind folgende:

1	Gyulafehérvár	1906 apr. 22	2	Lacerta (sp?), egérszörök — Mäuschaare
2	Mácsa (Arad m.)	1910 sept 7		Egérszörök — Mäusehaare
3	Miskolcz	1909 sept. 4	1	Arvicola arvalis, 1 Cricetus ericetus (L.)
4	Német	1910 aug. 9		Tollak, 1 sáska — Federn, 1 Heuschrecke
5	Lőcse	1909 aug. 28	1	Alauda sp
6	Arad	1909 nov. 9	1	Arvicola sp., 14 Gryllus melas, több szöcske — mehrere Heuschrecken
7	Hunfalu (Szepes m.)	1909 sept. 12	5	Locusta viridissima
8	" " "	1909 sept. 15		Fogoly fióka — junger Rebhuhn
9	Szepesszombat	1909 sept 8		Poczek-maradványok — Wühlmausüberreste
10	Késmárk	1909 sept. 15	1	Arvicola arvalis
11	Óverbász	1912 febr 17	1	Emberiza citrinella
12	"	1912 febr. 17		Tollak — Federn, 1 Arvicola arvalis
13	Tárnok (Fehér m.)	1912 febr 15	1	Arvicola arvalis

A 13 gyomortartalomban tehát 8 egérféle, 1 *Cricetus ericetus* (L.), 4 madár (köztük 1 fogoly), 2 gyík, több sáska és 14 fekete tücsök volt.

RÖRIG 31 példánynál a következő állatokat találta: *emlősök*: 1 vakond, 28 egér; *madarak* (14 drb), 1 fogoly, 8 pacsirta, 2 sármány, 1 pipis, 1 erdei pinty, 3 másféle kis madár, 2-szer tojáshéjak; *rovarak*: 1-szer szöcske.

CERNEL ISTVÁN az általa megvizsgált 6 drb gyomrában 2 foglyot, 1 búbos-, 2 mezei pacsirtát és egyszer egérmaradványokat talált.

W. LEISEWITZ 9 példányt vizsgált meg és 5 mezei egeret, 6 kis madarat (köztük 1 pacsirtát) és 1 gyíkot mutatott ki gyomrukban.

LEU vizsgálatának eredménye, mezeipoczekok, cziezkányok, sármányok, kenderikék, pacsirták, egy vetési varjú és gyíkok.

A hamvas rétihéja káros madár, mert számos madárfészek kirabolása mellett, a fészken ülő vagy földön levő madarakat is megfogja. A levegőben a többi réti héjához hasonlóan nem tudja megfogni a zsákmányát. Hasznát is hajt az egerek, sáskák és lötétük összefogdosásával. Túlnyomóan káros vagy közömbös volta a helyi és időbeli viszonyoktól függ.

In den 13 Magenhalten waren also 8 Mäuse, 1 Hamster, 4 Vögel (dazwischen ein Rebhuhn), 2 Eidechsen, mehrere Heuschrecken und 14 schwarze Grillen.

RÖRIG fand bei 31 Exemplaren folgende Tiere: *Säuger*: 1 Maulwurf, 28 Mäuse; *Vögel* (14 Stück): 1 Rebhuhn, 8 Lerchen, 2 Ammer, 1 Pieper, 1 Buchfink, 3 andere Kleinvögel, 2-mal Eierschalen; *Insekten*: 1-mal Heuschrecke.

STEFAN CERNEL hat in den Magen der von ihm untersuchten 6 Exemplaren 2 Rebhühner, 1 Schopf- und 2 Feldlerchen und einmal Mäuseüberreste gefunden.

W. LEISEWITZ hat 9 Stücke untersucht und hat 5 Feldmäuse, 6 kleine Vögel (dazwischen 1 Lerche) und eine Eidechse gefunden.

Die Resultate von LEUS Untersuchungen sind Feldmäuse, Spitzmäuse, Ammer, Häufige, Lerchen, eine Saatkrähe und Eidechsen.

Die Wiesenweihe ist ein schädlicher Vogel, weil er neben dem häufigen Ausrauben der Vogelnester auch die auf dem Neste oder auf der Erde sitzenden Vögel fängt. Wie auch die übrigen Weihen, so kann auch sie ihre Beute im Fluge nicht fangen. Sie ist auch nützlich, weil sie viele Mäuse, Heuschrecken und Maulwurfsgrielen fängt. Ihr vorwiegend schädlicher oder indifferenten Charakter hängt von den zeitlichen und örtlichen Verhältnissen ab.

Kékes rétihéja — Kornweihe — *Circus cyanus* (L.).

Nálunk, CERNEL szerint alföldi vidékeken, nagyobb mocsárterületek és kiterjedt vetések, rétek táján elég gyakori. Vonuló madár; márczius közepe táján érkezik, egysesek azon-

Die Kornweihe ist bei uns nach CERNEL im Tieflande, in grösseren Sumpfgenden und ausgedehnten Felder und Wiesen häufig. Sie ist ein Zugvogel. Sie kommt Mitte März

ban át is telelnek. Testalkata karesú, mozdulatai ügyesek. Röpte könnyű, néha bizonytalannak látszó. Sokáig és nagy kitartással röpköd közvetlen a vetések felett zsákmány után nézve. A fákat, mint a többi rétiléjék is, nem szereti. Ha pihenni akar, akkor valami kőre vagy földhányásra ül. Fészket is a földre rakja; leginkább a vetésbe vagy a fűbe.

Táplálékára vonatkozólag intézetünk a következő anyaggal rendelkezik:

an, einige überwintern auch. Ihre Körperbeschaffenheit ist schlank, ihre Bewegungen geschickt. Sie fliegt lange, mit grosser Ausdauer unmittelbar über der Saat nach Beute spähend. Die Bäume liebt sie nicht, gleich ihrer Artgenossen. Wenn sie sich ausruhen will, so lässt sie sich auf einen Stein, oder Erdhaufen nieder. Sie nistet auf der Erde, meist in der Saat oder im Grase.

Ihre Nahrung betreffend besitzt unser Institut folgendes Material:

1	Kisharta	1902 febr. 10	1 Passer domestiens
2	Ószőny	1903 febr. 8	3 Arvicola arvalis
3	Velencei tó	1903 nov. 8	1 Arvicola arvalis, 2 Mus sp.
4	Nagyczenk	1904 jan. 8	2 Mus sp.
5	Jánosháza	1905 jan. 26	1 Perdix perdix (L.)
6	Somlóvásárhely	1905 mart. 20	1 Alauda sp.
7	Keszegfalva	1905 aug. 7	5 Arv arvalis
8	Velenceze (Fehér m.)	1903 nov. 8	3 Mus sp.
9	" "	1903 nov. 8	1 Arvicola arvalis
10	Zuberec	1906 apr. ^{eleje} _{Anfang}	1 Lacerta sp.
11	Szigetesép	1906 dec. 16	1 Arvicola arvalis
12	Szoluok-Doboka m.	1907 febr.	5 Arvicola arvalis
13	Lengyeltóti	1907 apr. 23	1 Lacerta sp.
14	"	1907 jun. 5	1 Lacerta sp.
15	Megyeres	1907 nov. 30	1 Perdix perdix (L.)
16	"	1908 jan. 21	1 Turdus sp., 1 Emberiza citrinella L., 1 Fringilla sp.
17	Kuvik	1908 febr. 9	1 Fringilla montifringilla L., 1 Passer sp.
18	Muszka	1908 apr. 13	1 Lacerta, rágesáló maradvány, — Nagetier Überreste
19	Sárospatak	1907 oct. 25	Egérszörök — Mäusehaare, 1 Gryllus melas SHARP.
20	"	1907 oct. 26	2 egér maradványa — 2 Mäuseüberreste
21	Németlad (Somogy m.)	1908 nov. 13	2 Arvicola arvalis
22	Kassa	1908 nov. 30	1 Emberiza citrinella L.
23	Lengyeltóti	1908 mart. 17	1 Arvicola arvalis; szörök — Haare
24	Nagyfüged	1908 sept. 1	Tollak — Federn
25	Czege	1909 febr. 12	1 Turdus sp.
26	Arad	1909 febr. 26	1 Arvicola arvalis
27	Czege	1909 febr. 12	1 Arvicola arvalis, 1 Emberiza citrinella L.
28	Mikaloka	1907 dec. 8	Madármaradványok — Vogelüberreste (Passer?)
29	Óverbász	1909 jan. 25	1 Passer sp.
30	"	1909 febr. 23	Madármaradványok — Vogelüberreste
31	"	1909 febr. 25	1 Passer sp.
32	"	1909 febr. 21	Perdix perdix (L.)
33	Bácsföldvár	1909 jan. 25	Egérszörök — Mäusehaare, 2 kis madár — 2 Kleine Vögel
34	Óverbász	1909 febr. 20	Perdix perdix (L.)
35	"	1909 febr. 25	Tollak — Federn, egérmaradványok — Mäuse- überreste

A faj neve Name der Art	Darab Stück	jan.	febr.	mart.	apr.	mai.	jun.	jul.	aug.	sept.	oct.	nov.	dec.
Emlős (meghatározhatatlan) — Säu- ger (unbestimmbar)	4	1	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—
Perdix perdix L.	7	4	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Alauda sp.	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Turdus sp.	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Emberiza citrinella L.	4	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Fringilla sp.	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Passer sp.	4	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Chloris chloris (L)	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Aves	10	2	2	—	1	—	—	—	—	1	1	1	2
Tojáshéj — Eierschalen	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Lacerta sp.	6	—	—	2	3	—	1	—	—	—	—	—	—
Gryllus melas SHARP	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Összesen :	128	18	20	10	12	—	1	—	6	8	13	21	19

G. RÖRIG 59 példányt vizsgált meg május kivételével az év minden hónapjából és a következő eredményt kapta: *emlősök*: 123 egér; *madarak*: 3 fogoly, 1 rigó, 6 pacsirta, 2 zöldike, 2 más kis madár; *rovarek*: 1-szer zsöcske.

CERNEL ISTVÁN 8 drb gyomrában és begyében egereket, egyben citromsármányt talált.

K. ECKSTEIN 1 drb egeret és 3 mezei pocskot talált egy gyomortartalomban és köpetben.

DR. W. LEISEWITZ 11 drb gyomrában 20 mezei egeret, 1 mezei pacsirtát, 1 foglyot és 1 pintyet mutatott ki.

LEU az elejtett kékes réti héják gyomrában leginkább egereket talált, azonkívül egyes madarakat (pl. seregélyt, citromsármányt) és gyíkokat is.

Minden vizsgálatok arra mutatnak, hogy a kékes rétihéja táplálékát főképen egerek képezik. Ezzel, különösen ősszel és tavasszal nagy hasznot hajt. Ilyenkor, valamint a nagy egerjárások alkalmával haszna felülmúlja a kárt, a mit különösen a vadászatnak okoz. RÖRIG egy példány gyomrában 14 egeret talált. Mintán sok madarat ejt zsákmányul, azok fészket kirabolja, azért különösen a költés idejében káros. Nem kíméli a kisebb víziszárnnyast, pl. a víziesibeket és tyúkokat stb. sem, ha sikerül meglepni őket fészükön, mert a levegőben nem tudja a madarat elfogni. Különösen nagy ellensége a foglyok-

G. RÖRIG hat 59 Exemplare, den Monat Mai ausgenommen. aus allen Monaten des Jahres untersucht und erhielt folgende Resultate: *Säugetiere*: 123 Mäuse; *Vögel*: 3 Rebhühner. 1 Drossel, 6 Lerchen, 2 Grünlinge, 2 andere kleine Vögel; *Insekten*: 1-mal Heuschrecken.

STEFAN CERNEL fand im Magen und Kropfe von 8 Exemplaren Mäuse und in einem einen Goldammer.

K. ECKSTEIN fand 1 Haus- und 3 Feldmäuse in einem Mageninhalt und einem Gewölle.

DR. W. LEISEWITZ hat in den Magen von 11 Exemplaren 20 Feldmäuse, 1 Feldlerche, 1 Rebhuhn und 1 Buchfink gefunden.

LEU fand im Magen der erbeuteten Kornweihen meist Mäuse, ausserdem auch einige Vögel (z. B. Stare, Goldammer) und Eidechsen.

Alle diese Untersuchungen zeigen, dass die Nahrung der Kornweihe hauptsächlich aus Mäusen besteht. Sie bringen uns deshalb, besonders im Frühjahr und Herbst einen grossen Nutzen. In dieser Zeit, wie auch während der grossen Mäuseplagen überwiegt ihre Nützlichkeit diesen Schaden, welchen sie der Jagd verursacht. RÖRIG fand im Magen einer Kornweihe 14 Stück Mäuse. Nachdem sie viele Vögel erbeutet, deren Nester ausraubt, ist sie besonders in der Brutzeit schädlich. Sie schont auch das kleine Wassergeflügel z. B. die Sumpfrallen und Wasserhühner u. v. a. nicht, wenn es ihr gelingt, sie auf dem Neste zu überraschen, nachdem sie in

nak. Ezek és a fácánok fészkenek kirablásával nagy károkat okoz a vadásznak. Vakmerősége nem oly nagy és rabló természete nem oly erős, mint a barna rétihéjé. Leginkább naplemente után vadászat, ilyenkor bujik ki az egér és más kis rágcsáló a lyukából.

der Luft die Vögel nicht erbeuten kann. Sie ist besonders ein grosser Feind der Rebhühner. Mit dem Ausrauben ihrer und der Fasanennester verursacht sie der Jagd grossen Schaden. Ihre Kühnheit ist nicht so gross und ihre Raubernatur ist nicht so stark, wie diejenigen der Rohrweihe. Sie jagt meistens nach Sonnenuntergang, denn in dieser Zeit kommen die Mäuse und andere Nager aus ihren Löchern hervor.

Barna rétihéja — Rohrweihe — *Circus aeruginosus* (L.).

Hazánkban a tóságok és moesaras vidékek legközönségesebb ragadozója. A réti héják között a legnagyobb rabló. Életmódja különben megfelel fajkonaiának.

Táplálékot illetőleg hazánkból a következő pozitív adatokat közölhetem:

Sie ist der gewöhnlichste Raubvogel der Teich- und Sumpfgenden unseres Vaterlandes. Sie ist zwischen den Weihen der grösste Räuber. Ihre Lebensgewohnheiten sind gleich ihrer Artgenossen.

Ihre Nahrung betreffend kann ich folgende positive Daten mitteilen:

1	Nádudvar	1901 apr. 27	emlősontok és szőrök — Säugetierknochen Haare, tojánhéjak — Eierschalen
2	B. Szakállas	1901 mai 18	1 <i>Arvicola arvalis</i>
3	Ószöny	1901 sept. 21	Egérszörök — Mäusehaare, tollak — Federn
4	Babád	1904 jun. 10	Tollak — Federn
5	Szigetesép	1905 apr. 16	Csontok és tollak — Knochen und Federn
6	"	1905 mai. 4	1 <i>Spermophilus citillus</i> L., 1 <i>Alauda</i> sp.
7	"	1905 jul. 29	1 <i>Locusta viridissima</i> , 1 madár — 1 Vogel
8	Keszegfalu	1905 aug. 7	2 <i>Arvicola arvalis</i>
9	"	1905 aug. 18	2 <i>Arvicola arvalis</i>
10	"	1905 aug. 20	<i>Perdix perdix</i> (L.)
11	"	1905 aug. 20	Egérszörök — Mäusehaare
12	"	1905 sept. 9	3 <i>Arvicola arvalis</i>
13	Boglár	1906 jul. 20	1 <i>Gallinula chloropus</i> (L.)
14	Keszegfalu	1906 apr. 29	Egérmaradványok — Mäuseüberreste
15	Bánfalu	1907 mai. 10	5 <i>Lacerta</i> sp.
16	Hortobágy	1907 jun. 24	Egérszörök — Mäusehaare
17	Megyeres	1907 oct. 20	1 <i>Ardetta minuta</i> L.
18	Arad	1908 apr. 21	1 <i>Rana</i> sp., 1 <i>Arvicola amphibius</i> (L.)
19	Óverbász	1907 dec. 13	Tollak — Federn
20	Lasztómér	1908 aug. 21	1 <i>Arvicola arvalis</i>
21	Künszentmiklós	1908 sept. 8	1 <i>Colymbus fluviatilis</i> TUNST.
22	Aradmáca	1909 mart. 29	Tojánhéjak — Eierschalen
23	"	1910 aug. 7	1 <i>Arvicola</i> sp.
24	Mosonszolnok	1910 sept. 17	2 <i>Arvicola arvalis</i>
25	Németesernye	1910 aug. 5	1 <i>Arvicola arvalis</i> , 1 kisebb emlős szőre — Haare eines kleinen Säugers
26	Óverbász	1909 aug. 20	1 <i>Arvicola arvalis</i> , 1 <i>Mus sylvaticus</i>
27	Szigetszentmiklós	1909 jul. 15	Egérszörök — Mäusehaare, 1 <i>Coleoptera</i>
28	Künszentmiklós	1910 aug. 29	Tollak — Federn
29	Németesernye	1910 aug. 5	Egérszörök — Mäusehaare

30	Nagygombos	1909 sept. 17	1 <i>Arvicola arvalis</i>
31	Bácsalmás	1909 jul. 20	Madártoll és csontok — Vogelfedern u. Knochen
32	Aradmáesa	1909 mai. 12	Egyemlősállat bordája — Rippe eines Säugetiers
33	Németh (Arad m.)	1909 jul. 21	Tollak — Federn, 1 <i>Lacerta</i> sp.
34	Szilágyeseh	1910 nov. 3	1 kis madár — Kleiner Vogel
35	Aradmáesa	1909 mai. 12	Fiatal nyúl — Junger Hase
36	Pest m.	1911 sept. 17	Egérszörök — Mäusehaare
37	Balatonboglár	1911 apr. 25	1 mezei nyúl — Feldhase, 1 <i>Lacerta</i> sp.
38	Nagykáta	1911 oct. 8	2 <i>Arvicola arvalis</i> , 1 <i>Spermophilus citillus</i>
39	Óverbász	1910 mai. 25	3 <i>Arvicola arvalis</i> , 1 <i>Mus musculus</i>
40	Szilágyeseh	1910 nov. 3	1 <i>Alauda arvensis</i> , 1 <i>Arv. arvalis</i>
41	Dolnji-Miholjac	1911 febr. 7	4 <i>Arvicola arvalis</i>
42	Gombos	1911 jan. 2	Kis emlős bordája — Rippe eines kleinen Säugers.
43	Ürbő	1911 mai. 30	1 <i>Spermophilus citillus</i> , 1 <i>Fulica atra</i> fióka — Junges
44	Pest m.	1911 sept. 17	1. <i>Arvicola arvalis</i>
45	Rákoscaba	1911 jún. 12	2 <i>Arvicola arvalis</i>
46	Óverbász	1912 apr. 13	Madár és tojásmaradv. — Vogel u. Eierüberreste
47	"	1912 mart. 26	Madár — Vogel
48	"	1913 jan. 10	<i>Perdix perdix</i> (L.)

A megvizsgált 48 drb gyomortartalom hónapok szerint a következőleg oszlik meg:

I.	II.	III.
2	1	2
VII.	VIII.	IX.
5	10	7

Az egyes állatok fajok szerint a következő számban voltak:

Arvicola arvalis (PALL.) 27 drb
Arvicola amphibius (L.) 1 drb
Mus musculus L. 1 drb
Mus sylvaticus L. 1 drb
Egérféle (meghatározhatatlan) 8 drb — Mäuseart (unbestimmbar) 8 St.
Spermophilus citillus L. 3 drb
Emlős (meghatározhatatlan) 4 — Säugetiere (unbestimmbar) 4. St.
Süldőnyúl — Junger Hase 2
Perdix perdix (2)

RÖRIG vizsgálatai alapján 45 példány gyomrában a következő állatokat mutatta ki: *Emlősök*: 3 süldőnyúl, 48 egér, 5 vízipocok. *Madarak*: 9 fogoly (köztük 5 fiatal), 1 galamb, 3 szárcsa, 2 kacska, 1 búvár, 1 zöldlábú vízityúk, 1 pettyes vízicsibe, 1 poling, 1 varjú, 1 mátyás, 7 kis madár (köztük 1 rigó, 1 paesirta, 1 barázdabillegető, 1 nádi-

Die 48 untersuchten Mageninhalte verteilen sich auf die einzelnen Monate folgendermassen:

IV.	V.	VI.
6	7	3
X.	XI.	XII.
2	2	1

Die Tiere der einzelnen Arten waren in folgender Zahl vorhanden:

Alauda sp.
Fulica atra L. fióka — Junges 1
Gallinula chloropus (L.) 1
Colymbus fluviatilis TUNST. 1
Ardetta minuta (L.) 1
Aves (meghatározhatatlan — unbestimmbar) 12
Tojásbéj — Eierschalen 3
Lacerta sp. 7
Rana sp. 1
Locusta viridissima 1
Colcoptera 1

RÖRIG wies durch Untersuchungen im Magen von 45 Exemplaren folgende Tiere nach: *Säugetiere*: 3 Junghasen, 48 Mäuse 5 Mollmäuse; *Vögel*: 9 Rebhühner (dazwischen 5 Junge), 1 Taube, 3 Blässhühner, 2 Enten, 1 gemeiner Teichhuhn, 1 getüpfelte Sumpfralle, 1 grosser Brachvogel, 1 Krähe, 1 Eichelhäher, 7 kleine Vögel (dazwischen 1 Drossel, 1 Ler-

poszáta), 1-szer tojásbéjak. *Kételtűek*: 2 béka.
Halak: 1-szer. *Rovarok*: 4-szer.

CERNEL 5 drb gyomrában 2 süldönyülmaradványát, 1-ben egérmaradványokat. 2-szer tojásbéjakat és 1-szer fogolymaradványt talált.

LEISEWITZ 1 drb gyomrában 1 madármaradványait, JAECKEL pedig több madár gyomrában mezei egér- és vakondmaradványokat és egy vizipoczkot mutattak ki.

Amint látjuk, a barna rétihéja jóval túlszárnyalja madárpusztítás tekintetében a kékes rétihéját. Nádasaink legveszedelmesebb rablója, mert nem biztos előtte egy fészek sem, legfeljebb azon madaraké, melyek ha fészküket elhagyják, a tojásokat a fészek anyagával betakarják. Sokszor átnéz a közeli vetésekre és rétekre is, a hol a fogoly, pacirta és más ott fészkelő madár fészket dézsmálja. A költés idején majdnem kizárólag fészekrablásból él.

A fiókák kikeltével azokat üldözi. Néha halakat is a fogdos, különösen az ivás idejében, midőn azok a sekélyebb vízbe tömegesen összegyűlnek. Megfogja a gyikot és békát, valamint a nagyobb bogarakat, sáskákat és más rovarféléket is. A kis haszon, a mit egérfogásával hajt egyáltalában nincs egyensúlyban a nagy kárral, a mi a számos és leginkább a vadászat tárgyát képező szárnyas fészkenek kirablásából ered.

che, 1 Bachstelze, 1 Rohrsänger), 1-mal Eierschalen. *Amphibien*: 2 Frösche; *Fische*: 1-mal, *Insekten*: 4-mal.

CERNEL fand im Magen von 5 Exemplaren die Überreste von 2 Junghasen, in einem Mäuseüberreste, 2-mal Eierschalen, und 1-mal Rebhuhnüberreste.

LEISEWITZ wies im Magen einer Rohrweihe Vogelüberreste, und JAECKEL im Magen mehrerer Exemplare Feldmäuse und Maulwurfüberreste und eine Mollmaus nach.

Wir sehen also, dass die Rohrweihe weit schädlicher ist, also die Kornweihe. Sie ist der gefährlichste Räuber unserer Sümpfe, weil kein Nest von ihr sicher ist, höchstens von solchen Vögeln, welche, wenn sie ihr Nest verlassen, die Eier mit dem Nestmaterial bedecken. Sie besucht auch die benachbarten Wiesen und Felder, wo sie die Nester der Rebhühner, Lerchen und anderer dort nistenden Vögel ausplündert. Während der Brutzeit lebt sie fast ausschliesslich aus Nestraub.

Wenn die Jungen aus dem Eie kriechen, so verfolgt sie diese. Manchmal fängt sie auch Fische, besonders in der Laichzeit, aus welchem Anlass sich die Fische in seichterem Wasser in grossen Massen zusammenscharen. Sie fängt Eidechsen, Kröten, sowie auch grössere Käfer, Heuschrecken und andere Insekten. Der kleine Nutzen, welchen sie mit den Mäusefang verursacht, steht nicht im Gleichgewichte mit dem grossen Schaden, welcher aus den Ausplündern der Nester zahlreicher, meist Gegenstand der Jagd bildenden Vögel entsteht.

Irodalom. — Literatur.

- CERNEL I. Adatok húsevő madaraink táplálkozásának kérdéséhez. — Beiträge zur Nahrungsfrage unserer carnivoren Vogelwelt. Aquila XVI. p. 145.
- ECKSTEIN, K. DR. Beiträge zur Nahrungsmittellehre der Vögel. Journ. f. Ornith. Bd. 35. 1887 p. 294.
- JÄCKEL, A. J. Systematische Übersicht der Vögel Bayerns. München u. Leipzig 1891.
- LEISEWITZ W. Untersuchungen über die Nahrung einiger land- und forstwirtschaftlich wichtigen Vogelarten. Verh. d. ornith. Ges. in Bayern 1905. p. 194.
- RÖRIG, PROF. DR. G. Magenuntersuchungen land- und forstwirtschaftlich wichtiger Vögel. Arb. aus d. bot. Abt. f. Land- u. Forstw. am kais. Gesundheitsamte. Bd. 1. 1900. p. 23—24.
- Untersuchungen über die Nahrung unserer heimischen Vögel, mit besonderer Berücksichtigung der Tag- und Nachtraubvögel. Ebenda Bd. V. 1905. p. 63—64.
- Magenuntersuchungen heimischer Raubvögel. Ebenda. Bd. V. 1905—7. p. 242—244.
- " " " " " VII. 1909. p. 487—488.